Timișoara, 1895. Anul II. Nr. 155. Joi în 13 (25) Iuliu.

DREPTATEA

Apare în fie-care di de lucru la amiadi.

Prețul 10 fl. pe an (pentru străinătate 37 frci.) — Numeri singuratici 5 cr. — Tacsa de inserțiuni: 1 cm.□ 1 cr., plus 30 cr. timbru.

Redactor responsabil: Dr. George Candrea.

Redacțiunea și Administrațiunea: Timișoara, cetate strada Zápolya (Temesvár, Festung, Zápolyagasse,) Nr. 41 Telefon (linia de stat Viena, Budapesta, Arad) Nr. 4.

Congresul naționalităților.

Timișoara, 25 Iuliu n.

Articolul publicat în primul loc al numěrului nostru de eri va fi surprins desigur în mod plăcut pe cetitori. Prin el ideia alianței naționalităților a făcut un paș pentru de a trece pe terenul realisării.

Ideia aceasta e pe cât se poate de firească. De atâția ani întreaga țeară și toate popoarele ei zac sub greutatea unui guvernament absurd, care sub masca liberalismului face cea mai crasă apăsare și prigonire față de tot ce nu e maghiar.

Acest guvernament voiește sě schimbe ființa acestei țeri. Din poliglotă și polietnică el vrea sě o facă unitară în limbă și rasă. Ori-cine privește nepreocupat; ori cine nu e orbit, vede, că aceasta țintă e neadmisibilă, irealisabilă.

»Ideia de stat maghiar unitar« va rěmânè în veci ceea-ce e, o fantastică ideiă, care poate figurá ca fantoama unor generațiuni întregi, realisá însě nu se va putè nici-când. Popoarele nemaghiare s'au deșteptat în destul la conștiența de sine, pentru ca sě nu se lase a fi considerate și tractate numai ca simplu material brut, bun numai pentru a înmulțí și regenerá, vedi Doamne, un popor, care primind toate lăpědăturile în sinul sěu s'a corcit și enervat.

Am credut că doară poporul maghiar va vení de sine la convingerea, că aceasta fantoamă nu se *poate* realisá. Am credut, că se va desface din sinul însuși al acestui popor un partid de oameni cuminți, cari se tindă pe altă cale la consolidarea și întărirea acestui stat, decât pe ceea a maghiarisării; cari sě priceapă, că numai prin adevěrata egală îndreptățire a tuturor popoarelor de sub coroana stului Stefan se poate restabilí pacea și astfel tăria acestei țeri; cari sě-și iee de principiu: întărește părțile, ca tare sě fie întregul, și se părăsească odată nebuna tendință, care numai în slăbirea noastră, a popoarelor nemaghiare vede și află întărirea poporului maghiar.

Am credut, au credut mulți; până acum însě în deșert.

Curentul șovinismului orbit merge înainte cu ochii legați, fără pǎs și fără grige că duce țeara în abis, la catastrofă.

Ei bine, dacă cei puși prin hasardul sorții în fruntea acestei țeri nu-și pricep chiămarea, ba nu vreau nici sě-și implinească angajamentele luate, e dreptul și datorința noastră, a celor scurtați în drepturi, ca sě-i silim întru cât putem la observarea legilor, la împlinirea legitimelor noastre pretensiuni.

Noi românii am făcut, ce am făcut și singuri. S'au deșteptat încet și celelalte popoare, si acum e vorba sě facem împreună cu toții. Astfeliu s'a ivit ideia alianței naționalităților. Această ideiă noi numai salută o putem. În programul nostru am dis:

»Vom căutá, ca *legătura* dintrě poporul nostru și celelalte popoare din țeară sě devină cât se poate de intimă, *acțiunea* acestor popoare sě fie *comună* și *unitară*, ca sě redăm patriei noastre *caracterul poliglot*, în care șease popoare își desvoltă liber, fără sě se jignească reciproc, individualitatea lor națională.«

Reprivind acum peste lucrarea noastră de un an și jumětate, ne simțim împăcați în conștiență, că ne-am ținut de programul stabilit. De aceea ideia alianței naționalităților o salutăm cu bucurie sinceră în stadiul realisării, la care pășeste. Congresul naționalităților îl aprobăm în principiu cu toată tăria.

Vorba e numai cum sě realisează aceasta ideiă, cum se face acest congres.

In situația ce ni-s'a creat din partea contrarilor și din partea alor nostri, dar' și din firea lucrului acest congres aveá sě fie un paș foarte mare, de importanță epocală. Prin urmare atârnă foarte mult de la modul cum se face acest congres, pentru-ca sě fie așa cum ar trebuí sě fie conform importanței sale.

Ni-ar plăcè dacă și la acest punct am putè vorbi tot așa de hotărîți, tot așa de liniștiți ca și la „punctul prim, la ideia, principiul congresului. Durere însě, nu o putem face. Pregătirile nu le cunoaștem, nu ne putem deci pronunță. Credem însě, suntem constrînși moralicește sě credem, că cei ce și-au luat angagiamentul sě facă acest important paș, care are sě fie de o hotăritoare însemnătate în viața politică a lor trei popoare, își vor fi și dat seama despre importanța lui, și vor fi făcut totul cum se cuvine.

Deci, — vom vedè.

Serviţiul telefonic.

Budapesta, 25 Iuliu n.

Demonstrațiune franceză la Berlin.

Francezii din Berlin au hotărit sě serbeze aniversarea resbelului franco-teuton din 1870—71. Cu ocasiunea sěrbărilor vor încoroná monumentul acelor soldați francezi, cari au cădut victime torturelor suferite ca prisonieri germani.

Viitoarea alegere de papa.

„Gazetta Piomontese“ aduce știrea, că Papa a făcut dispositiune, ca conclavele la eventuala sa moarte sě poată fi imediat convocate în Roma. Totodată a cassat dreptul de *veto*, ce l-au avut până ací Spania, Austro-Ungaria și Francia la alegerile de pontifice suprem.

Ferdinand și guverul bulgar.

Diariul *„Truth“* din Karlsbad spune, că principele Ferdinand a adresat guvernului bulgar o depeșă în care-și esprimă dorința de a se reîntoarce în Bulgaria. La aceasta guvernul ar fi rěspuns, că în momentul ce Ferdinand își va pune piciorul pe teritoriul bulgar, își va și dá abdicerea.

Foișoara „Dreptății“.

De la băi.

Lacul Balaton, Iuliu 1895.

Un orcan din nord sbiciue de douě nopți lacul cel întins, numit „Balaton“ de lângă Șiofoc. Valurile isbite cu vehemență se 'ntrec în mersul lor, până ce se înfrâng de mal. Ca marea în turburare, așa și lacul acesta — dă o perspectivă înfiorătoare, când vedi cum se svêrcolește vasul, carele se află pre suprafață. Oaspeții n'au habar d'acest viscol, — înțeleg pre cei de pe uscat, cari s'au adunat ací spre a folosí băile reci — dînșii așa 'și dic, că scalda atuncia e mai plăcută și mai de folos asupra organismului, când lacul e în turbare — numai atmosfera sě fie suportabilă. Și ce sě vedi, eri la 16° atm. întrě 11—12 la ameadi, scalda comună și cele particulare, erau pline de femei și bărbați — vermuiá lacul de public.

E posibil — întrebaiu pe medicul de lângă mine — ca sě fie permisă scalda la așa tempestate, nu cumva în loc de recreare, visitatorii se vor pomení mâne cu vr'o aprindere de plămâni, sau alte morburi? Nu, — îmi reflectă medicul — pentru că scalda e mai caldă cu un grad decât atmosfera și chiar valurile, ce se ridică și se urmăresc, au o influință fermecětoare asupra organismului. Mai intensivă înbărbătare nu mi-a trebuit, pre ici-colea eram întrě valuri. Mě simțiam ca legănat, ací sus pre coroana spumoasă, sus pre mal, și în celalalt moment jos în picioare. Ceva mai plăcut și recreatoriu, nici că am mai simțit.

*

Frunzărit'am lista oaspeților din anii trecuți, apoi pre cea din acest an, însě n'am dat de nici un nume românesc — stam pre gânduri — mai toată diua eram la gară, în speranță, că poate că voiu întâlní vr'un prieten, vr'un român din țara mea. În zădar. Am rěmas singur întrě străini. Cugetam, că bine va fi, sě resfoiez diarele din sala de cetire, poate că voiu dá și de vr'un diar românesc, sě-mi treacă de dor. Ca 'n palmă. D'odată aud un discurs la o masă învecinată și înțelegênd că e vorba despre românii din ardeal numai decât am luat un diar la mână și simulând cetire, dedusem urechile la cele-ce se tractau în apropiere. Din curiositate voiam sě și věd pre cei cufundați în discurs, însě ca nu cumva sě-și curme vorba vecinii, n'am mai scos ochii din diariu și nici adi nu mai știu, ce fel de diar erá acela, în care simulam cufundare, tot așa nu mai știu, ținut'am foaia cu literile întoarse sau în stadiul normal.

Unul diceá: „că în cercul sěu de alegere Turda-Arieș, secuii sunt cel mai miserabil popor. Licitau voturile ca la têrg. La alegerea mea — continuă acel unul — ceruserǎ alegětorii 5—5 fl. și după ce guvernamentalilor li-se promiteá 10 fl. de vot, d'odată ce sě vedi, secuii mei îmi anunțară categoric, că de nu voiu plătí și eu atâta, mě vor lăsá în scurt. Ba la fine ceruserǎ și 15 fl. de vot.“ Prietenul cărui istorisise respectivul cele dise mai sus, întrerupêndul 'l întreabă: „hát a te oláhjaid mi féle fajta emberek?“ adecă ce fel de oameni sunt olahii tei? la ce primul în necs cu cele dise 'i rěspunde: „olahii mei sunt oameni cinstiți, dînșii vr'o 70 la numěr la actul de alegere n'au cerut nimic, diceau că dînșii sunt nobili din 48 și nu-și vênd votul, ci vor stá cu toții ca stênca pe lângă persoana mea. Așa — dice — s'a și întêmplat.“ La ce celalalt numai atâta i-a reflectat că „mulțumesc Dlui eu n'am olahi alegětori.“

De n'ar fi avut alegětori români și celalalt — meditam eu în mine — și mai bine mi-ar fi părut. Mai conversară apoi despre noua arondare a cercurilor ardelene, însě fiind tumult de public, ce se înbuldise în sală — n'am putut pricepe cele petrecute mai încolo.

Atâta despre români audind, mě uitaiu bine la cei 2 matadori, ambii erau aristocrați, și deputați dietali.

Cugetam, că bine ar fi sě ascult musica

La inmormântarea Generalului Traian Doda.

Caransebeş, 24 Iuliu n.

Din valea *Almaşului*, primesc ştirea că pe turnurile bisericilor, precum şi pe alte edificiuri private stau arborate şi acuma steaguri negre, în semn de jale pentru perderea scumpului şi neuitatului nostru General Traian Toda. În *Prilipeț*, comuna natală a regretatului defunct, se va celebrá Dumineca viitoare un parastas solemn pentru marele general, — un lucru, pe care cred că 'l vor imitá şi celelalte comune bisericeşti din graniță, şi doară şi prin celelalte părți de țară locuite de români, pentru-că în cele din urmă generalul Traian Doda nu a fost numai al grănițerilor, ci al tuturor Românilor.

Am căutat a mě informá în mod esact despre diua naşterii ilustrului reposat, şi dl *Mihail Blidariu* parochul comunei *Prilipeț* m'a încunoştiințat în mod autentic, că generalul Traian Doda s'a născut în 20 Iuliu 1822, ear nu în 29 Iuliu cum se susținea până acuma. Prima sa alegere de deputat dietal s'a efectuit în *10 Ianuariu 1874*, cum se va putè vedè din unele acte foarte interesante, pe cari în câte-va dile vi-le voiu putè pune la dispositiune.

La adresa intristatei familii au mai incurs următoarele condolențe:

Timişoara, 17 Iuliu 4 oare. Deplâng şi condolez perderea eroului militar şi politic-național. *Rotariu.*

Susac, 22 Iuliu 9 oare. Cu mândra-vě durere plânge mândru tot românul. *Ioan Leményi.*

Selişte, 22 Iuliu 3 oare. Meseriaşii români din Selişte esprimă adânc întristați sincerile condolențe pentru perderea bravului general Traian Doda şi ilustrului naționalist. In numele meseriesilor: *Simoneti, Muntean, Pintea, Oprean, Radulescu, Borcia, Fulea.*

Cernăuț, 22 Iuliu 11 oare. Împreunăm adânc simțita condolență cu durerile greu încercatei familii a mult regretatului patron şi naționalist ilustrului general Traian Doda. *Ioan Procopovici.*

Au mai condolat apoi: căpitanul *Mihail Seracin* din *Krems.*

Locotenentul *Peia,* din *Viena.*

Forestierul *Dușan Marcovici* şi soția *Berta,* din *Pucioasa* (România).

Bětrânul luptătoriu național şi intim amic al reposatului general: dl *Vicențiu Babeş,* din *Budapesta.*

Domnişoara *Saranda* din *Gresten.*

Domnişoarele *Maria* şi *Elena Zunia* din Biserica-albă.

Generalul de brigadă *Aron Bihoy.*

Generalul de brigadă *Hermann Ritter von Pinter* şi profes. univ. Dr. *I. G. Sbiera* din Cernăuț (Bucovina).

Austro-Ungaria.

Congresul naționalităților şi presa maghiară. Diarele din Pesta încă în numerii de ieri au inregistrat ştirea despre convocatorul congresului. Dar' nu s'au pronunțat, de cât că au indigitat la coincidența congresului cu conferențele interparlamentare din Brucsela. „Magyarország" de adi aduce un prim articol despre congres. Într'un loc autorul dice că nu le pare rěu, ba aşteaptă cu curiositate, ca sě vadă unde va reeşí acest congres anunțat cu atâta larmă; şi totuşi se întreabă, că oare guvernul află de permisibil, ori nu, ca naționalitățile se păşească ca element politic independent.

„Protestăm deci în contra congresului naționalităților — dice autorul — care sub masca celui mai sfânt drept cetățenesc vrea sě-şi introducă prin contrabandă tendințele sale rěsturnătoare de stat şi nimicitoare ale unității naționale. Protestăm nu pentru-că ne-am teme serios de succesele unei încercări sterpe . . . Dar' protestăm în contra plănuitului congres ca şi contra unei tradări a constituționalismului nostru şi ne place a crede, că protestul nostru va aflá echou la bărbații conducětori ai guvernului, în a căror mâni este depusă paza drepturilor inprescriptibile ale *națiunei.*"

În sfêrşit autorul atrage atențiunea *poliției* asupra acelora, cari vreau sě țină congresul naționalităților . . .

Cât cinism!

*

După ştirile telefonice ce le avem din Pesta, diarele ce au apărut adi dimineață încă se ocupă mult cu congresul naționalităților; nu se esprimă însě asupra ținutei guvernului nici pro, nici contra.

Sentință în afacerea Szemnecz. Redactorul diarului *„M. Al."* *Szemnecz* Emil, a fost condamnat pentru articolul întitulat „Consumatum" la închisoare pentru „lesa majestate". *Szemnecz,* care e şi oficer în reservă, a fost tras în judecată şi de corpul ofițeresc honvedesc, cărui aparține. Prima sentință a fost cassată din partea ministrului de honvedi br. Fejérváry. Juriul militar întrunit a doua-oara a adus apoi sentință prin care Semnecz Emil e condamnat la perderea gradului sěu militar. Sentința e contrasignată şi de comandantul suprem al honvedilor, de archiducele Iosif. Szemnecz a subşternut monarchului o petiție de agrațiare, care însě până adi n'a aflat nici o resolvare.

Earăşi Blaşul. „Tribunei" i-se comunică din Blaşiu, că ministrul *Wlassics* a dat un nou ordin, în urma căruia întreg corpul profesoral cu directorul în frunte vor fi luați la un nou interogator, pentru-că cu ocasiunea întronisării noului metropolit studențimea din loc a purtat însemnele periculoase statului maghiar: *cocarde şi brěuri naționale, şi au cântat „Deşteaptă-te Române" şi „Hora lui Lucaciu."* Ce scandal! Aşa dară stăpânirea maghiară începe o acțiune formală în contra institutelor noastre culturale. Afacerea maturisanților de la Blaşiu încă nici nu s'a terminat, svonul şovinistic al presei maghiare cu privire la ukazul ce consistoriul blăşian primise de la ministru în cestiunea „limbei oficioase" încă nu încetase, şi eată un nou ordin, — o nouă dovadă de constituțiune ungurească. Ce vor fi scoposînd oare?

Străinătate.

Ruşii în Macedonia. (Belgrad, 24 Iuliu.) Se constată, că întrě insurgenți şi trupele militare s'au întêmplat în timpul din urmă multe ciocniri, în cari trupele militare au fost de regulă învingětoare. Micile nesuccese de mai nainte sunt a se ascrie terenului muntos. — De altcum în cercurile turceşti se crede în cât mai curênda pacificare.

De câteva dile se află aici *numěroşi oficeri ruseşti,* cari au de gând sě aştepte sosirea încă a câtorva soți ai lor din Rusia, cu cari împreună *sě treacă în Bulgaria.*

Acesti oficeri îmbrăcați în civil sunt părtaşi la mari ovațiuni din partea sêrbilor, sunt prověduți din greu cu bani şi astfeliu rebonifică boereşte simpatia sêrbească. — Conform spuselor acestor oficeri, *preste Odessa au trecut deja şí până acum numěroşi oficeri ruseşti în Bulgaria, ca sě oferiască guvernului bulgar desinteresatele lor servicii.* Aşa se vede, că acestia împreună cu *oficerii bulgari concediați din armata bulgară, se vor pune în fruntea mişcărilor macedonene.*

Ofensarca diplomaților. (Sofia, 24 Iuliu.) La înmormêntarea lui *Stambulov* diplomații n'au fost atacați, ci numai în urma tumultului *au fost trântiți la pământ.* De şí casul acesta i-a indignat foarte mult, totuşi n'au făcut nici un demers colectiv. Nici la consulatul austro-ungar nu s'au făcut demonstrațiuni. (Aşa spun organele guvernului.)

Penitența guvernului bulgar. (Sofia, 24 Iuliu). Ministrul-president *Stoilov* a făcut visite tuturor consulatelor de aici şi a cerut ertare pentru insultele ce representanții puterilor străine au trebuit sě indure cu ocasiunna înmormêntărei lui Stabulov.

Rěsbunare pentru Stambulov. (Moscva, 24 Iuliu.) În castelul din Petersburg al țarului au sosit scrisori, cari amenință, că *se va luá rěsbunare pentru moartea lui Stambulov.* Din causa aceasta paza castelului s'a duplicat.

Din municipii.

Din comitatul Făgăraşului, Iuliu, 1895.

Ani de-a rêndul acuma suntem dedați a nu mai audí nimica bine din acest comitat. Dară nici nu se poate altcum.

Sunt prea bine cunoscute crâncenile şicane şi torturi ce au trebuit sě le îndure funționarii români alungați din serviciu şi înlocuiți cu rudeniile şi sateliții dlui fişpán Bausnern. Pacea şi bunăînțelegerea ce domniă aici e sguduită şi nimicită cu totul. Domnul fişpán cu ceata dlui, cari cu volnicii şi încălcarea legei au lovit şi lovesc în continu şi caută într'una mijloace de a loví fără crutare în blândul nostru popor şi în credincioşii lui fii, până acuma necruțând nici indivizi, nici familii, nici nimica ce ne este nouă scump şi sfânt; şi-au făcut mendrele după placul dînşilor spre indignarea noastră şi spre înăsprirea frecărilor produse de ei în marea pagubă a comitatului şi a statului. Ei nu se socotesc la altceva, ei, cari în astfeliu de mod pěcătos şi-au asigurat câte un os de ros, nu se consultă pentru altceva, de cât, ca oare cum sě continue şi mai departe față de noi cu denunțările şi volniciile obicinuite şi cum sě ne oprească şi sě ne împedece de la esercitarea drepturilor ce ni-le dă legea. Avem o comisiune municipală, în care se dice, că Românii sunt în majoritate. Da, aşa ar putè şi ar trebuí sě fie, dar' în fapt nu e aşa, căci mulți români aleşi nu s'au

---

angagiată, nu cumva voiu audí vr'o arie română, sě-mi stîmper mânia, ce se născuse în urma discursului de mai sus. Aşa am şí făcut, m'am postat în fața capelei, dar' şi acest loc numai de cât l'am părăsit, căci n'am putut sě mai věd, cum se schimonoseşte primaşul şi se 'nfrânge în dreapta şi la stânga — ca clovnii de pe funii — dicênd csardaş-ul cel înpistrit, carele se repetează de la 6—9 dim. şi de la 6—9 seara, de asurdeşti.

M'am vîrit apoi întrě publicul cel ce 'şi făceá preumblarea d'alungul portului, ca sě 'mi scap audul de perdare şi vedi, şi mai tare m'am indignat, pentru-că tot publicul, cu mic cu mare, purtau în față simbolul profetului — şi la sunetele din pavilonul musicei unde se „sgîțeiá" csárdás-ul — a început şi el sě dee semne de entusiasm şi sě-şi frângă şoldurile când pre stânga când pre dreapta. De n'ar fi nasul cel şovăit, ai cugetá că eşti întrě publicul din Hortobagi, însě aşa te desilusiunezi numai de cât. — Va sě dică o băgaiu ş'o păpaiu şi ací.

De nu mi-ar fi fost de apa recreatoare a lacului, la moment pachetasem şi eram la gară.

Dupăce meditaiu asupra remediilor cum sě-mi fac remânerea suportabilă — căci eram avisat de medici la acest lac — mi-a plesnit prin minte sě telegrafez a casă după diarele româneşti, căci altcum sunt perdut; în urmarea celor vědute mě simțiam mai nervos de cât eram când am plecat de a casă. „Gedacht, gethan", dice neamțul, aşa o făcuiu şi eu. Mânedi eram alt om. Cu gazetele române în pusunariu, înarmat față de ori-ce neplăceri pornisem la dejun spre portul lacului. Garsonul cugetá, că-mi face plăcere şi cu dejunul îmi depune şi 2 gazete străine spre cetire. Rěspunsul lui Abrányi din Tagblatt ce l'a dat lui Lueger, apoi comentariul din „Egyetértés" la epistola lui Urechiă mi-se ivesc deodată dintrě cele tipărite. M'am uitat de dejun şi — în urma boalei de nervi — m'am simțit atras la cele vědute şi m'am apucat de cetire. Ferbeá în mine ca în termii de sulfur. După ce mě înveninaiu cum se cade svêrlisem acele gazetele de la mine şi scoțênd pre cele româneşti mi-se limpedì fața şi devorând dejunul începuiu sě resfoiesc. — Ce observ? „Dreptatea" ear' în pěr cu „Tribuna" şi „Tribuna" plină de nedreptate? Aşa! — cugetam eu — deci sesonul cel mort, se foloseşte pentru aceste limpediri? Redactorii cugetă, că bine e ales acest timp, pentru că publicul ş'aşa e pe la conferențe, distracții, băi, va sě dică: nu-i a casă şi nu'l urîm şi amerim de astădată cu cele interne ale noastre.

„Bine, bine, omule", erá şablonatul rěspuns al unui prietin de a casă, însě vedi, că eu, şi cu mine fi-vor şi mulți alții, cari în străinătate chiar prin foile noasre îşi caută mângăierea sufletească şi cetind că mine invectivile unui diariu contra celuialalt, îți vine sě iai lumea în cap. Dăduiu la o parte şi gazetele mele şi simțiam, că nervositatea 'mi creşte.

Meditând, cum sě mě scap de ea aflaiu de consult a luá o baie rece înspre stêmperat.

Bine făcusem, recěpătaiu un simțemênt de resistința.

Aflai apoi că numai aşa pot contá la reconvalescare deplină dacă aşi putè soarbe apa acestui lac s'o duc cu mine la Bănat, în mediu locul romanimei, ca sě fiu în țeara mea; sau sě'mi aduc Bănatul şi sě-l ased pre aceste plaiuri la poalele lacului. Bine, bine omule — ca se mě folosesc earăşi de vorba volantă a prietenului meu — au nu vedi că înnoți prin inposibilități şi apoi în casul din urmă românimea bănatului în acest ocean al străinătații s'ar inghití de maghiari şi doar' nu pofteşti abeta sacrificiě pentru recrearea nervilor tei! Aceasta imputare internă, ca o busolă magnetică, mě scoase din retăcire şi 'mi retezase aripile egoismului. — Ferbe în mine, n'am pace, n'am distracție, n'am cu cine sě mě împrietinesc sě vorbesc româneşte şi despre cele româneşti.

În mijlocul acestor sbuciumări mě pomeniu că poştariul îmi presentă o gazetă

verificat şi nu se verifică cu anii, şi în astfeliu de mod îşi fac ei majoritate măestrită. Durere însĕ, trebue sĕ recunoaştem, că faţă de aceste manevre şi nici în alte apucături de atare natură, românii încă nici-odată n'au luat o posiţie hotărîtă. Nu, — pentru-că noi n'avem nici cea mai mică organisaţie şi înţelegere, nici în centru în Făgăraş şi nici în afară. Apoi vĕdĕnd satrapii noştri slăbiciunea şi totala noastră orbecare dau din puteri şi desfrânaţi asupra noastră după bunul lor plac. Trebue sĕ înceteze odată indolenţa atât de regretabilă şi nescusabilă. Fruntaşii din centru sĕ se organisese şi sĕ iee conducerea lucrurilor în mână, căci altfeliu şi pe viitoriu vor orbecá tot ca mai 'nainte, ca nişte oi rĕtăcite spre ruşinea şi totala noastră ruină, ear' poporul şi posteritatea va judecá aspru şi fără cruţare pe pe acei fruntaşi, cari nu şi-au făcut cu toată bărbăţia şi stăruinţa datoria lor. Sĕ înceteze indolenţa; sĕ înceteze indiferentismul. Nu tăria lor, ci nemărginita noastră slăbiciune şi indiferentismul, sau poate ici-colo chiar şi condamnabilul egoism ne duce la desastre.

Ce e drept, Domnul Bausnern cu ceata sa provocătoare, a cărei meserie principală a fost şi este denunţarea şi şicanarea noastră a bunului popor român şi-a făcut mendrele după plac. Dar' lasă, că apoi volniciile şi relele lor fapte şi-au adus şi-şi aduc în continuu drasticele şi funestele lor fructe.

Deputatul dietal Şierbanu a călcat pentru sine pasivitatea, cu program guvernamental. Multele şicane însĕ ce i-le-a făcut dl fişpan l'au împins în tabĕra oposiţională, la ceea-ce altfeliu poate nimeni nu l'ar fi putut îndemná. Aceasta este hotărît numai meritul dlui fişpan. Îl şicanează încă şi aḑi destul. De ani de ḑile nu voeşte sĕ'l verifice nici măcar de membru în comisiunea municipală. Pacea şi buna înţelegere întrĕ singuratecele naţionalităţi ce trăiau mai înainte în armonie, e cu totul sguduită şi amărîciunea e la estrem. Apoi pare că anii acestei nefericite conduceri au trebuit sĕ fie şi altfeliu cei mai nenorociţi în vieaţa acestui comitat, căci numai într'un singur an au murit 5—6 funcţionari, doi au nebunit, unul s'a sinucis şi de present sunt vr'o căţi-va concediaţi ca bolnavi de multă vreme, căci nu pot cercetá cancelaria, şi aşa agendele lor le fac alţii substituiţi după cum pot. Acuma în noaptea de 30 Iuniu, protocolistul comitatului, „Ioşka barátom", unul din ceata favoriţilor sateliţi ai dlui fişpan, după ce i-s'a plătit de cassariu salariul pe Iuliu înainte de vreme — adecă în Iuniu — a luat frunza 'n buză şi earba în barbă, a fugit în lume fără sĕ se ştie, că pe unde îi mai strălucesc ochii. Cum de se plătesc salariele înainte de vreme? Acest salariu trebue restituit. Joska însĕ nu s'a dus numai singur cu salariul scos, ci a mai dus cu sine şi peste vre-o 400 fl., bani de ai reuniunei economice comitatense, ce au fost depuşi la o cassă de păstrare şi dlui, ca funcţionariu — se ḑice secretariu — al acelei reuniuni, avĕnd libelul de depuneri în mână i-a scos şi s'a cam mai dus pe aici încolo. Acestia sunt bani plătiţi cu mare greutate şi în mare parte de oameni din poporul nostru, şi încă pe calea esecuţiunei, spre scopurile acelei reuniuni, al cărei atât de vrednic preedinte este Dl fō-ispan de când a venit aici.

Apoi astfeliu se cultivă scopurile acelei, acum nefericitei reuniuni, care pe timpul comitelui Horvát arĕtă resultate uimitoare şi bine-făcătoare în prima linie şi pentru poporul român. Dară Dlui Bausnern ce-'i pasă de poporul român, Dlui nu caută sĕ facă o administraţie bună şi dreaptă. Sĕ-şi vaḑă numai sătui şi imbuibaţi pe lingăii sĕi, cu cari susţine ura contra noastră şi ceata păgubitoare. Ce a făcut dl fō-ispan faţă de aceşti bani dispăruţi ai reuniunei economice şi pentru restituirea salariului plătit înainte de vreme?

Cum a ajuns libelul de depuneri în mânile lui „Joska barátom"? Atragem atenţiunea Dlui ministru regesc ungar de agricultură asupra acestor istorii triste şi asupra acestui cas. Această reuniune, care de ani stagnează şi a dat tot îndĕrĕpt, e acuma discreditată cu totul înaintea publicului însuşi, prin ţinuta de tot greşită şi nouĕ duşmană a Dlui fō-ispán. Cassariului comitatens tresărit, Kökösi, pe care încă de vre-o câteva luni 'l-aţi concediat cu salariul întreg, pe basa cărei legi 'i-s'a dat 400 fl. anticipaţiune din leafa lui, şi pentru ce? Ce a trebuit sĕ acopere cu acei bani, Dle fōispán? Da, acestia sunt sateliţii favoriţi ai ilustrităţei tale.

Astfel stăm.

Resultate, dar' nu nimica.

Dar' acestea sunt numai miserii şi neregularităţi ce s'au strecurat şi la cunoştinţa noastră celor de pe sate.

Câte vor mai fi însĕ pe cari încă nu le ştim?

În cancelaria notariului nostru am cetit un ordin, prin care se dispune compunerea listei virilistilor comitatensi pe anul 1896 şi la timpul sĕu alegerea membrilor în comisiunea municipală (vre-o 87), ca aşa toate locurile de membri sĕ fie ocupate şi ca apoi, ca toţi acestia sĕ poată luá parte la alegerea funcţionarilor comitatensi, ce sĕ va face la finea anului curent.

Este deci datoria fie-cărui contribuent român sĕ-'şi adune la olaltă toate dările, ce le plăteşte în ori şi care comună din acest comitat, sĕ şi-le insinue fără amânare, ca sĕ i-se iee toate în considerare şi fără amânare sĕ-'şi însinue şi eventualul drept de a i-se computá duplu contribuţiunea, şi fie-care sĕ-şi susţină calitatea de membru virilist. Când se va face alegerea membrilor sĕ se aleagă apoi tot oameni harnici şi independenţi, cari pe basa legii sĕ poată lucrá neînfricaţi pentru binele acestui comitat şi pentru respectarea legilor şi a drepturilor noastre.

Noi la alegerile funcţionarilor ştiind cum face Dnul Bausnern candidaţia cu volnicie, n'avem sĕ aşteptăm şi nu putem aşteptá nimica, dar' poate tot va fi şi pentru Dlui vre-o îndreptare.

Noi sĕ ne facem datoria!

Poate Dl fōispán tot nu va dá ansă, ca volnicia Dlui sĕ fie respinsă cu volnicie. A stricat serviciului public destul până acuma.

„Nu tăria lor, ci neînţelegerea şi indiferentismul nostru ne duce la desastre". Deci la lucru, cu stăruinţă şi cu bunăînţelegere!

---

adresata d'acasă pre numele meu. Erá „Familia". Doamne ajutá! esclamaiu în mine,ací voiu aflá mângaiere. Şi nu m'am înşelat. Aci potretul lui Urechia bravul! Poesiă de la Radu D. Rosetti, „Gândul" de Gheorghe din Moldova. Salonul: Pre calea ferată de Vulcan, bravo, bravo! veḑi-aşa mĕ mângăiam—voiu avĕ material pre o septemână şi iute voiu alungá urîtul.

Erá sĕ împart conţinutul în 7 părţi şi când erá sĕ aleg în ce unde şi până unde, mereu mereaşi — pre nesimţite — după 2 oare — ca cel flămĕnd — n'aveam ce mai împărţí, eram cu cetirea la: „Cu tiparul lui Iosif Lang în Oradea Mare.". O gătasem. Las că mâne 'mi sosesc ḑiarele cele politice româneşti, poate că au terminat cu reflexiile lor şi voiu aflá alt conţinut de delectare. Cu aceste părăsiu portul de la lacul „Plattensee" şi după 2 oare de pausă, mĕ urcaiu pre un vapor, carele duceá pasageri la „Füred" — o baia reuumită — tot la polele acestui lac.

Aşa cred, că de astădată sĕ încheiu cu meditările mele, pentru-că dau cu socoteală, că stimaţii cetitori încă au devenit nervoşi, cetind atâta nimicuri şi mĕ tem sĕ nu-i-bată gândul se porniască şi ei ca mine la portul acestui lac şi s'o păţiască cum o păţiiu eu. Despre călĕtoria la Füred mai târḑiu.

Nervosul.

Cronică.

Timişoara, 25 Iuliu n.

„Coincidenţă." Sub acest titlu aflăm în „ḑiarul românesc ,Tribuna'" următoarea notiţă sensaţională:

Alexandru Mocsonyi şi Bánffy Dezsö — din întêmplare petrec de vre-o câteva ḑile la ţeară în bună vecinătate: cel dintâiu la ginerele sĕu contele Bethlen András în Beclean, ear' ministrul-presîdent în apropiatul Apanoşfalĕu. „Curţile domneşti" din vecini obicinuesc a se cercetá. Sĕ fie într'un cias bun!

Şi aceasta o publică „Tribuna" deodată cu convocătoriul la congresul naţionalităţilor. Ce coincidenţă!

O petrecere de vară se va arangiá în 10 August n. 1895 n. în sala „Hotelului Central" din Turda cu ocasiunea adunarii despartĕmêntului XXIII al „Asociaţiunii Transilvane". Preţul întrării: de persoană 1 fl., de familie de 3 membri 2 fl., preste 3 membri 3 fl. — Începutul la 8 oare seara. — În cas de timp favorabil a doua ḑi se va face o escursiune la „Cheia Turḑii." — Comitetul arangiator: Preşident: Dr. George Popescu. Vicepreşident: Drd Eugeniu Patacean, cand. de adv. Cassar: Liviu Cigarean, stud. jur. Secretar I: Valer Moldovan, stud. jur. Secretar II: Stefan Marisiu, teol. abs. Controlor: Iustin Pop, stud jur.

Concert impreunat cu teatru va arangiá Corul vocal gr. cat. din Oraviţa rom. în 1 August st. n. 1895 în teatrul de vară din grădina hotelului „Coroana Ungariei" sub conducerea Dlui Ioan Bogdan învĕtător. Programa: I. Concertul: „Hai în horă", de G. Dima, cor bărbătesc. 2. Ţiganca" de F. Jenke, cor micst. 3. Ceasul rĕu", de J. Vorobchieviciu, cor bărbătesc. 4. Resunet de la Crişana", de J. Vidu, cor micst. 5. „Puiculiţa mea", de V. Vasilescu, cor bărbătesc. II. Teatrul. „Bărbaţii fermecaţi", comedie-operetă originală-naţională în 3 acte de M. Pascali. — Persoanele: Mangosescu, pitariuboeriu bĕtrân, dl Costa Vodă. — Elefteriţa, soţia lui, dşoara Măria Craşovan. — Măria, fată în casa lor, dşoara Elena Vodă. — Cheftea, bucătariu, dl Ioan Vodă. — Breaz, vizitíu, dl Ioan Dan. — Călin Curea, cismar, dl George Măgurean. — Ilinca, soţia lui, dşoara Rosalia Măgurean. — Zagură, fărmĕcătoriu, dl Alexa Toc. — Ţerani, ţerance. — După producţiune joc. — Întrarea de persoană: I. loc de şeḑut 60 cr., II. loc de şeḑut 50 cr., III. loc de stat 30 cr. — Începutul la $8^1/_2$ oare seara. — Venitul curat e destinat fondului şcoalei gr. cat. din Oraviţa română. — NB. La timp nefavorabil producţiunea se va ţinĕ în sală.

Rugare! P. T. Domni, cari au primit listele pentru colectă în scopul edificândei biserici din filia Cisnadiă, protopresbiteratul Sibiiului, comitatul cu acelaşi nume, sunt cu tot respectul rugaţi a trimite eventualele colecte împreună cu listele cel mult până la finea lui August a. c. la adresa oficiului parochial, pentru ca deoparte sĕ se poată ajunge scopul ce'l urmărim, ear' de altă parte sĕ se poată dá o socoată finală. Sadu, 7/19 Iuliu 1895. — Oficiul parochial gr. or. al materei Sadu şi filia Cisnădia: *Ioan Popovici*, paroch gr. or.

Un ardelean la regele Carol. Părintele Dr. Demetriu *Radu*, protopop greco-catolic şi econom general al Archidiecesei latine de Bucureşti, Luni, 22 c. n. aflându-se de trecere în Sinaia, a avut înalta onoare de a fi fost învitat la masa regală în castelul Peleş din partea M. Sale Regelui Carol.

Inspector suprem al artileriei. Foaia ordinaţiunilor militare publică pensionarea inspectorului suprem al artileriei, a locotenentului de mareşal campestru Carol cavaler de *Ludwig*. În locul sĕu e numit locotenentul de mareşal campestru Alfred cavaler de *Kropacek*.

Hoţie ungurească. Se scrie din *Moroda* (comitatul Aradului), că poliţia de acolo a dat năvală asupra locuinţei învĕţătoriului de acolo *P. Costin*, care de present se află la deprindere de arme la *Oradea-mare*, şi spărgĕnd uşile locuinţei a făcut o „perchisiţiune domiciliară". Toate actele, toate epistolele ce se aflau la dînsul în casă au fost ridicate şi duse la poliţie. Se ḑice că din incidentul „perchisiţiunei" au dispărut mai multe lucruri de valoare. Ce banditism, sĕ întri în casa omului când acesta nu se află a casă.

O catastrofă s'a întêmplat la institutul technic ce de present se edifică la *Iaşi*. Un pĕrete al etagiului al treilea s'a dĕrimat, îngropând sub sine cinci lucrători. Victimele sunt diformate de tot.

În Palestrina un oraşel din Italia, locuitorii au dat asalt asupra edificiului magistratual de acolo insultând oficianţii. Causa tulburării e darea multă ce locuitorii nu o pot suportá.

Catastrofă mare. Se depeşează din *Brux*, că Vineri spre Sâmbătă noaptea s'a surpat galeria suterană numită „Anna-Hilf". Toate edificiile zidite de-asupra galeriei, s'au derimat. Firul telegrafic anunţă până acum derimarea alor 18 case. De oarece apa mereu spală la năsipul din suterane, e teamă că catastrofa va continuá. Dece persoane au dispărut cu desĕvêrşire. Oraşul e ameninţat de lipsă de apă şi iluminaţie, în urma surpărei gazo-şi apaductele sunt stricate.

Literatură, artă şi ştiinţă.

Musa Română. Foaiă musicală şi literară, apare în 1/13 al fie-cărei luni sub redacţiunea lui Iacob Mureşianu la Blaşiu. Nrul 5 al anului III are următoriul sumariu: Imn, compus cu ocasiunea întronisării I. P. S, metropolit Dr. Victor Mihályi de Apşa, comp. de I. Mureşianu. — Marş festiv (tot cu aceea ocasiune), de I. Mureşianu. — Literatură: Giachim Rossini (fine). — Imn ocasional, de E. Sabo. — Diverse.

Familia, foaie beletristică-literară. Ese în fiecare Duminecă sub direcţiunea lui Iosif Vulcan la Oradea-mare. Nr. 28 al anului XXXI conţine următoarele: Satira V, de D. C. Ollănescu. — Cugetări, de Cornelia Emilian. — Mama lui cea frumoasă, de Aurelia Păcăţan-Rubenescu. — Ironie (sonet) P. Conda. (De la Cluşiu). Respuns la cele ce spun duşmanii femeilor. VIII., de Elena Voronca. — Ce este femeia. — Salon: Scrisoare din Athena, de T. Bulc. — †. Traian Doda. — Ilustraţiune: Idealul.

———

Invitare la abonament.

Începênd cu 1 Iuliu st. v. *prețul de abonament al diariului „Dreptatea“* s'a **redus** de la **12 fl.** la **10 fl. pe an.**

Astfeliu manținênd ținuta noastră cea vechiă, calmă, solidă și objectivă întru toate, susținênd toate legăturile noastre cari până acum ni-au făcut posibil de a dá în mâna cetitorilor diariul celor mai proaspete informațiuni, vom face acum, ca diariul nostru sĕ fie și cel mai eftin cel mai ușor de abonat.

Cât despre timpul apariției, »Dreptatea« va apărè și mai departe în fie-care di de lucru la amiadi.

După acestea invităm la abonament cu următoarele prețuri:

Pentru monarchiă:

Abonamentul anual costă	fl. 10·—
„ semestral	„ 5·—
„ treilunar	„ 2·50
„ lunar	„ 0·85

Pentru România și străinătate:

Abonamentul anual costă . . .	Frci 37·—
„ semestral	„ 18·50

Abonații vechi sunt rugați a se provocá la numĕrul sub care au primit până acum foaia, ori sĕ lipească adresa pe cuponul mandatului.

Abonenții noi sunt rugați a scrie adresa corect și legibil.

Abonamentele se fac mai cu înlesnire prin mandate postale. Domnii abonați sunt rugați a însemná pe cuponul mandatului timpul pentru care trimit abonamentul.

Amintim și la acest loc, că diariul nostru se va trimite numai acelor abonați, cari au solvit înainte abonamentul și numai pre acel timp pre care au solvit.

Abonamentele se trimit la adresa administrațiunei diariului „Dreptatea“ în Timișoara, (Temesvár, Zápolyagasse,) Nr. 41.

Redacțiunea și Administrațiunea diariului „Dreptatea“.

Prețurile bucatelor din piața Timișoarei.

De la 23 Iuliu 1895.

După notările societății „Lloyd“ din Timișoara.

Grâu, greutatea cualit. 78 chil. per 100 chil.	5.80—5.85
Grâu, greutatea cualit. 79 chil. per 100 chil.	5.90—6.00
Sĕcară, greutatea cualit. per 100 chil.	5.00—5.20
Orz, greutatea cualit. per 100 chil.	6.00—6.20
Ovĕs, vênturat per 100 chil.	6.40—6.50
Cucuruz, nou per 100 chil.	5.90-6.00

Bursa de Budapesta din 23 Iuliu 1895.

Datoriă de stat:

Renta de aur ung. 100, 500, 1000 (sc. de d.)	5%	123.50
„ „ „ „ 10.000 . . . . „	4%	—.—
„ „ coroane ung. . . . . . „	4%	99.50
Obl. căilor fer. orient. 1876 . . . „	5%	126 75
„ „ „ de stat, 1889, aur. „	4½	129.—
„ „ „ „ „ „ arg. „	4½	101.75
Obl. cu premii ung., din 1870, 100 fl. buc. . .		140.50
„ „ „ „ „ „ 50 „ „ . . .		140.—
Obl. de desdaun. regal., am., ung. (sc. de d.)	4½%	100.75
„ „ „ „ croate . . „	4½%	102.50
Bonuri rur. ung. . . . . „	4%	96.25
„ „ croate . . . . . . „	4%	97.—
Obl. regul. Tisei (Seghedin)	4%	143.75
„ hipot. croate, 100	5%	—.—
Asemnatele cas. de stat. 6 luni 100		—.—
Datoria de stat. com., hârtiă, Mai-Oct. .	4 2/10	98.75
„ „ „ „ „ Febr.-Aug.	4 2/10%	98.75
„ „ „ „ arg. Jan.-Jul. . .	4 2/10%	98.50
„ „ „ „ „ Apr.-Nov. . .	4 2/10%	98.50
Renta de aur austr. (sc. de d)	4%	122.50
„ în coroane		98.50
Datoria de stat austr. 1854. 250 fl.	4%	149.—
„ „ „ „ 1860. 500 „	5%	147.50
„ „ „ „ 1860. 100 „	5%	158.25
„ „ „ „ 1864. 100 „		198.—
„ „ „ „ 1864. 50 „		198.—
Obl. oraș. Budapesta 1890	4½%	100.15
Obl. c. fr. bulg.	6%	122.—
„ cu prem. sêrb. 100 fr.	3%	40.—
„ „ „ „ „ „ (stamp. austr.)	3%	40.75
„ soc. p. reg. Temeș-Bega	5%	104.—

Scrisuri fonciare.

„Albina“, inst. de econ 5%	101.75
Banca civ. de credit Arad 5% 40 ani	100.—
„ „ „ „ „ 5%	101.—
„ „ „ „ „ 5½%	100.50
„ de credit ardeleană 5%	101.—
„ „ „ „ 4½% 40 ani . . .	99.—
„ „ „ „ 4½% 50 ani . . .	98.50
„ credit fonc. din Sibiiu 5%	102.25
„ „ „ „ „ 5½%	—.—
„ „ „ „ „ 6%	—.—
„ „ „ „ „ 4½% em. VI. .	100.50
„ gen. din Sibiiu 110 5% 31.3 ani . . .	—.—
„ „ „ „ 106 5% 40 ani	—.—
„ „ „ „ III emis 5%	102.25
„ „ „ „ IV emis. 4½% . . .	100.50
„ I. de credit din Timișoara 5% . . .	102.—
„ I. „ „ „ „ 4½% . .	99.50
Împrumut. băncii ung. hipotec. 4%	128.50

Monede.

Galbenul ces. și reg. tesc.	5.95
„ „ „ „ verig.	5.92
„ austr.-ung. de 8 fl.	9.93
„ de 20 franci	9.93
20 marce	12.25
Lira de aur turcească	—.—
Argintul austr. și ung.	—.—
100 marce germ. în papir	61.25
„ „ „ de bancă pr. 31 Iuniu . .	—.—

Bance.

Banca anglo-austriacă 120	170.—
„ pe acții Budapestană 100	129.50
„ „ „ a capitalei I emis. 100	98.—
„Hermes“ intreprind. de bani 200	—.—
Banca de credit fiumană 80	126.50
„ „ „ gen. ung. 200	—.—
„ „ „ „ „ din 15 Iuliu . . .	435.75
„ „ „ pe acții Budast. 50	55.—
„ „ „ austriacă 160	—.—
„ „ „ „ din 4 Iuliu	351.50
„ industrială I ung. 150	197.—
„ „ și comerc. ung. 100	—.—
„ „ „ „ „ din 15 Iuliu	112.50
„ croat-slavon. 100	—.—
„ de credit ung. 200	116.—
„ „ „ „ vechiă 100	—.—
„ „ „ „ II emis. 15 Iuliu . . .	241.25
„ comercială ung. pestană 500	1132.—
„ com. și industr. bpestană 100	—.—
„ de credit fonciar centrală 500	590.—
„ croată de escompt 200	—.—
„ de escompt și zarafiă ung. 400 K. . .	—.—
„ „ „ „ „ 15 Iuliu . . .	259.—
„ austro-ungară 600	1000.—
„ „Unio“ 200	—.—

Sorțuri private.

Imprumutul oraș. Viena din 1874, 100 . . .	174.50
Sorțuri din Buda 40	60.—
„ „ „ (st. austr.) 40	61.—
Sorturi reun. „Jó-sziv“ 2	3.30
„ „ „ (st. austr.) 5	3.50
„ crucea roșie 5	12.—
„ „ „ (st. austr.)	12.50
Obligațiunile basilicei 5	9.75
„ „ (st. austr.)	10.25
„ crucea roșie italian. 25 lire . .	12.75
„ „ „ „ (st. austr.) .	13.—
Instit. de cred. austr. 100	198.—
Crucea roșie austr. 10	19.—
Sorți Pálffy 40	59.25

S'a tipărit în tipografia Heinrich Uhrmann în Timișoara.